

Nr 33

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motion angående utbetalningen av folkpension till folkpensionär med B-skatt.

I motionen 1971: 179 av herrar Ringaby och Carlshamre (båda m) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte föreslå att folkpensionärer med B-skatt beredes möjlighet att lyfta folkpensionen och betala skatten samma dag.

Gällande bestämmelser

Enligt 23 § uppbördsförordningen förfaller skatt till betalning under uppbördstermin. Uppbördsterminerna under uppbördsåret är sex och infaller under tiden från och med den 6 till och med den 13 i månaderna mars, maj, juli, september, november och januari, dock att uppbörd inte sker på sön- eller helgdag. Skulle uppbördstermin börja på sådan dag, skall uppbördsterminen i stället ta sin början på nästföljande vardag, varvid slutdagen skall förskjutas i motsvarande mån. Riksskatteverket kan om särskilda omständigheter föranleder till det, efter poststyrelsens hörande, föreskriva att uppbördstermin under viss månad skall infalla under annan tid än nyss sagts.

Enligt 16: 4 lagen om allmän försäkring skall folk- och tilläggs-pension utges månadsvis. Sättet och tiden för utbetalning av pension regleras i en särskild kungörelse 1962: 520. Enligt denna kungörelse gäller att folkpension, tilläggs-pension, hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg skall utbetalas av riksförsäkringsverket eller, i den mån verket så bestämmer, av allmän försäkringskassa. I praktiken ombesörjer försäkringskassa utbetalning av nybeviljade förmåner för tid t.o.m. månaden efter den under vilken kassans beslut om pensionen fattats. För tid därefter sker utbetalning genom riksförsäkringsverkets försorg. Riksförsäkringsverket ombesörjer utbetalningen i allmänhet med s.k. pensionsanvisning men använder sig i vissa fall av postgiROUTbetalningskort. Utbetalning av allmän pension från försäkringskassa sker praktiskt taget alltid över postgiro. Vid båda utbetalningsformerna tillhandahålls pensionspengarna vid valfri postanstalt.

Då utbetalning sker medelst pensionsanvisning, utsändes denna i god tid före den 15:de i varje månad. Pensionsbeloppet får dock lyftas tidigast denna dag eller, om dagen inträffar på sön- eller helgdag eller lördag, närmast föregående vardag som inte är lördag. I fråga om ut-

betalning som verkställs över postgiro och avser pensionsbelopp för löpande månad, skall i görligaste mån iakttas att beloppet inte blir tillgängligt för lyftning tidigare än vad nu sagts.

Tidigare riksdagsbehandling

Vid 1961 års riksdag väcktes en motion som syftade till sådana författningsändringar att utbetalningen av folkpensioner skulle sammanfalla med uppbördsterminerna. Andra lagutskottet som behandlade motionen inhämtade yttrande från generalpoststyrelsen, pensionsstyrelsen och centrala uppbördsnämnden. Samtliga remissinstanser ställde sig avvisande till motionen.

Generalpoststyrelsen anförde bl.a.

Ett tillmötesgående av det i motionen framförda önskemålet skulle för postanstalterna och skatteavdelningarna medföra betydande olägenheter. En utsträckning av uppbördsterminen till den 15—16 skulle medföra stora påfrestningar under dagar då postkassorna redan nu är hårt belastade. De flesta folkpensionärerna hämtar sin pension under de första utbetalningsdagarna. Under de senaste åren har märkts en tydlig tendens till allt senare inbetalning av skatter. Den tid som står skatteavdelningarna till buds för revision och redovisning har därigenom blivit allt kortare. Denna olägenhet skulle ytterligare accentueras, om uppbördsterminen skulle senareläggas.

Vid olika tillfällen har redan tidigare från organisationer m.fl. framförts önskemål om att uppbördstermin skulle omfatta åtminstone den 15 i uppbörds månad. Generalpoststyrelsen har alltid motsatt sig sådana förslag.

— — —
Ett tidigareläggande av utbetalningarna av *folkpension* skulle visserligen för postverkets del vara lättare att genomföra ur redovisnings- och revisionssynpunkt men olägenheterna med hänsyn till arbetsbelastningen på postanstalterna skulle givetvis bli desamma.

Pensionsstyrelsen anförde.

Utsändningen till postanstalterna av färdigställda folkpensionsanvisningar måste ske i god tid före första utbetalningsdagen. Det därmed förenade arbetet pågår varje månad under några få dagar, varvid själva utsändandet av huvudparten anvisningar som regel försiggår den 10 och 11. Trots denna koncentration av arbetet kommer ett ganska stort antal dödsfallsanmälningar, avseende månaden före utbetalningsmånaden, pensionsstyrelsen till handa från folkbokföringens länsbyråer alltför sent för att utsändningen av anvisningar i sådana fall skulle hinna stoppas. I medeltal utsändes varje månad mer än 500 folkpensionsanvisningar för personer som avlidit före månadens ingång och vilkas dödsbon sålunda inte är berättigade att uppbära pensionen. Ett relativt stort antal av dessa anvisningar — ca 10 % — föranleder obehörig utbetalning. Hela antalet avlidna folkpensionärer är i genomsnitt per månad omkring 4 500.

— — — Om den månatliga utbetalningen av folkpensionerna skulle tidigareläggas, måste man räkna med en ökning av antalet utsända folkpensionsanvisningar avseende personer som avlidit före månadens början.

Centrala uppbördsnämnden framhöll, att spörsmålet närmast var en postal fråga. För att det postala arbetet skall bli så jämnt fördelat som möjligt under månad, då uppbörd äger rum, var det angeläget att uppbördsterminerna förlades till tider, som inte sammanföll med perioder, då anhopning av andra göromål förekom. Nämnden fortsatte.

En ändring av uppbördsterminernas förläggning eller av utbetalningstiden för folkpensionerna kan vara till nytta allenast för sådana folkpensionärer som ha att erlägga preliminär skatt i form av B-skatt; endast i sådana fall ankommer ju på skattskyldig att själv svara för inbetalningen av preliminär och kvarstående skatt. Sådana folkpensionärer, vilkas inkomst uteslutande består av folkpension eller av folkpension jämte någon mindre sidoinkomst och som saknar förmögenhet, bruka icke påföras B-skatt. Folkpensionär, som vid sidan av folkpensionen uppbär annan pension eller inkomst av anställning av någon betydelse, erlägger vanligen preliminär A-skatt. De fall då folkpensionär har att erlägga B-skatt torde således vara begränsade till sådana, där två eller flera sidoinkomster föreligga och ingen av dessa anses utgöra sådan huvudsaklig inkomst, varå skatteavdrag skall verkställas, eller där sidoinkomsten härrör av fastighet eller kapital, eller där en förefintlig mindre sidoinkomst ej är så låg att fullständig skattebefrielse kan erhållas. Endast i sistnämnda fall synes behov förefinnas av bekvämare betalningstid för skatten, vare sig denna utgöres av B-skatt eller kvarstående skatt.

Den lättnad som en tämligen liten krets folkpensionärer sålunda skulle få av att tiden för utbetalningen av folkpensionerna i uppbörds- månaderna bringas att infalla under respektive uppbördstermin, synes böra vägas mot de olägenheter som kan antagas uppkomma för postverket. Vad i sistnämnda hänseende ovan anförts synes alltså äga giltighet.

Andra lagutskottet hemställde i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1961: 34 att motionen inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd. Utskottet anförde.

En reform av det slag motionären påyrkat kan vara av betydelse endast för det jämförelsevis ringa antal folkpensionärer som har att erlägga preliminär skatt i form av B-skatt. Endast i sådana fall ankommer det nämligen på den skattskyldige själv att svara för skatteinbetalningen. Mot de fördelar som en reform av antytt slag kan medföra för dessa folkpensionärer måste vägas de olägenheter som skulle följa därav i de avseenden som framhållits i remissyttrandena. Tidigare utbetalning av folkpensionerna skulle sålunda nödvändiggöra, att folkpensionsanvisningarna måste utsändas redan under de första dagarna i månaden. På grund av att dödsfallsanmälningar avseende månaden före utbetalningsmånaden i ett stort antal fall då icke skulle vara inkomna till pensionsstyrelsen skulle risken för utbetalningar till icke pensionsberättigade öka. Dessutom skulle, därest uppbördsterminerna och utbetalningen av folkpensionerna skulle sammanfalla, förorsakas en ur arbetssynpunkt svår belastning i postkassorna med långa väntetider och andra olägenheter för såväl postverket som allmänheten som följd. Med hänsyn till de nämnda olägenheterna kan utskottet icke biträda motionsyrkandet.

Vid 1965 års riksdag ställde herr Schött i första kammaren frågan om socialministern ville medverka till att utbetalning av folkpension kunde ske redan den 13 under skatteuppbördsmanaderna för att underlätta folkpensionärernas skatteinbetalning. I sitt svar den 25 maj 1965 förklarade statsrådet Aspling att han inte f.n. övervägde någon ändring av gällande utbetalningsbestämmelser. Han anförde bl.a.

Sammanlagt omkring 1,2 miljon människor i vårt land åtnjuter folkpension i någon form. De folkpensionärer, för vilka den av herr Schött väckta frågan kan ha något intresse, torde vara att söka bland dem som betalar B-skatt. Uppskattningsvis finns det mellan 100 000 och 150 000 folkpensionärer som betalar B-skatt. Flertalet av dessa torde ha så stora inkomster vid sidan av folkpensionen att tidpunkten för pensionsutbetalningen inte kan ha någon större betydelse för deras möjlighet att fullgöra skatteinbetalningarna.

Tiderna för skatteuppbörd och pensionsutbetalning har lagts så att de i princip inte sammanfaller, bl.a. med hänsyn till att posten skall kunna bereda allmänheten — däribland skatteinbetalare och pensionärer — en god service. Skulle uppbördsterminer och pensionsutbetalningsperioder helt eller delvis sammanfalla, skulle man möjligen underlätta skatteinbetalningen för ett mindre antal, men postens service för det stora flertalet kunder skulle försämrats på grund av ökad köbildning.

Både för pensionärerna och riksförsäkringsverket skulle det vara olämpligt att ha olika utbetalningstid för pension i skatteuppbördsmanaderna och övriga månader.

Utbetalning tidigare än som följer av gällande regler försvårar det administrativa förfarandet. Pensionsförändringar, adressförändringar och dödsfall som inträffat i slutet av närmast föregående månad skulle inte kunna beaktas i samma utsträckning som nu. Detta skulle leda till felexpediering med olägenheter både för mottagare och avsändare då rättelse skall äga rum.

Vid 1966 års riksdag väcktes ånyo motioner som efterlyste sådana åtgärder att folkpensionärer med B-skatt skulle kunna använda den aktuella månadens pension till skattelikviden. I motionerna framhölls att folkpensionsanvisningen ofta är pensionären till handa den 13 i månaden. Om man inte gjorde någon generell ändring av resp. tider och terminer men medgav att folkpensionär mellan den 13 och 16 i skatteuppbördsmanaderna ägde rätt att använda sin folkpensionsanvisning till skattelikviden, skulle man uppnå en minskning av postens arbetsbelastning, eftersom pensionären kunde klara av lyftande av pension och inbetalning av skatt vid ett och samma besök mot eljest två besök.

Andra lagutskottet erinrade i sitt utlåtande 1966: 24 om riksdagens tidigare ställningstagande och ansåg att detta fortfarande borde tillmätas betydelse. Utskottet avvisade därför tanken att rent generellt låta uppbördsterminerna och tiderna för utbetalande av folkpension sammanfalla. Emellertid ansåg utskottet att det skulle innebära vissa fördelar för berörda pensionärer om möjligheter skapades för dem att använda den pension, som utbetalas under skattemånad, till likvid vid samma

månads skatteuppbörd. Utskottet fann därför att det i lämpligt sammanhang borde övervägas åtgärder som syftade till att underlätta inbetalningen av skatt för de folkpensionärer som avsågs i motionerna.

I skrivelse 1966: 96 till Kungl. Maj:t gav riksdagen såsom sin mening till känna vad utskottet anförde.

Frågan om samordning av pensionsutbetalning och skattelikvid togs upp av Kungl. Maj:t i *propositionen 1969: 51* med förslag till förordning om ändring i uppbördsförordningen, m. m. Efter en redogörelse för riksdagens framställning 1966 anförde departementschefen, statsrådet Sträng, följande (s. 46):

Den berörda framställningen avser det relativa fåtal folkpensionärer vars inkomstförhållanden är sådana att de, utan att ha rätt till tjänstepension, livränta e.d., taxerats till inkomstskatt. De har därför debiterats B-skatt. Det rör sig alltså här om skattskyldiga med ej obetydliga inkomster vid sidan av folkpensionen. Jag anser inte att den fördel, som det för denna grupp skulle innebära att få betala skatten i samband med att de lyfter folkpensionsbeloppet den 15 i uppbörds månaden, uppväger de nackdelar som en förlängning av uppbördsterminen skulle innebära för skatteuppbörden. Folkpensionär som har annan pension, livränta e.d. och smärre inkomster dessutom behöver inte övergå till B-skatt utan kan genom att begära höjt skatteavdrag åstadkomma att kvarstående skatt inte uppkommer. Riksdagens skrivelse synes därför inte böra föranleda någon åtgärd.

Propositionen antogs av riksdagen utan att samordningsfrågan blev berörd (BeU 1969: 39).

Frågan om senareläggning av uppbördsterminerna för B-skattebetalare har tagits upp i *motionen 1971: 607* till årets riksdag vilken hänvisats till skatteutskottet. Motionärerna vill bl.a. att uppbördsterminerna skall flyttas från den 6—13 till den 15—25 i udda månader med hänsyn bl.a. till att pensioner och mejerilikvider utbetalas först under denna period.

Skatteutskottet har i sitt betänkande 1971: 51 avstyrkt bifall till motionsförslaget. Enligt utskottets mening kan några sakliga skäl inte åberopas för att B-skattebetalarna skall ha andra inbetalningsperioder än övriga skattebetalare. Att generellt försena skatteuppbörden 10 dagar kan enligt utskottets mening inte komma i fråga av statsfinansiella skäl. Utskottet erinrar om att det tidigare framförts önskemål om att skatten skall få betalas t.o.m. den 15 i uppbörds månaderna, men att postverket inte ansett sig kunna tillstyrka detta eftersom uppbörden då skulle kollidera med pensionsutbetalningarna. Tidpunkten för pensionsutbetalningen kan därför i högre grad åberopas som ett hinder mot än som ett skäl för framflyttning av uppbördsperioderna.

Utskottet

Skatt skall enligt bestämmelser i uppbördsförordningen betalas under tiden den 6—13 i udda månader, dock med viss förskjutning framåt i tiden om begynnelsedagen infaller på sön- eller helgdag. Folkpension utges månadsvis som regel genom pensionsanvisning som får lösas in på postanstalt. Anvisningen tillställs pensionären omkring den 13 i förfallomånaden men pensionen får lyftas tidigast den 15. Skulle den 15 infalla på en lördag, söndag eller helgdag, får beloppet lyftas närmast föregående vardag som inte är en lördag.

Motionen går ut på att möjligheter skall införas för folkpensionär med B-skatt att lyfta folkpension och betala skatt samma dag.

Riksdagen har vid tidigare tillfällen prövat frågan om samordning av pensionsutbetalning och skattelikvid. Vid 1961 och 1966 års riksdagar avvisades förslag att låta uppbördsterminerna och tiderna för utbetalande av folkpension sammanfalla. En stegrad belastning på postkontoren skulle uppstå med ökad köbildning och andra olägenheter för såväl postverket som allmänheten som följd. Mot en tidigare läggning av pensionsutbetalning anfördes att det skulle bli svårare att beakta pensionsförändringar, adressförändringar och dödsfall som inträffat i slutet av närmast föregående månad med ökad felexpediering som resultat.

En mer begränsad begäran från 1966 års riksdag att Kungl. Maj:t i lämpligt sammanhang skulle överväga åtgärder i syfte att folkpensionärer med B-skatt skulle kunna använda den pension, som utbetalas under uppbörds månad, till likvid vid samma månads skatteuppbörd har avvisats i en proposition till 1969 års riksdag. Den fördel, som det för en relativt liten grupp folkpensionärer skulle innebära att få betala sin skatt i samband med lyftandet av folkpensionsbeloppet den 15 i uppbörds månad, har inte ansetts uppväga de nackdelar som en förlängning av uppbördsterminen skulle innebära för skatteuppbörden. Liknande synpunkter framförs i ett av skatteutskottet nyligen avgivet betänkande, 1971: 51, i vilket utskottet avstyrker motionsyrkande om senareläggning av uppbördsterminerna för skattebetalare med B-skatt.

Enligt socialförsäkringsutskottets mening bör de synpunkter som tidigare anförts mot förslag att samordna uppbördstermin och utbetalningstid för folkpension alltjämt tillmätas betydelse. Det kan därför inte komma i fråga att genom generellt verkande bestämmelser senarelägga tidpunkten för skattelikvid eller tidigarelägga tidpunkten för pensionsutbetalning. Utskottet finner det inte heller motiverat att införa särskilda bestämmelser om samordning i berörda avseende för den relativt ringa del av folkpensionärerna som betalar B-skatt. Det rör sig här som regel om skattskyldiga med så goda inkomster vid sidan av folkpensionen att tidpunkten för pensionsutbetalningen inte bör

ha någon större betydelse för deras möjligheter att fullgöra skatteinbetalningarna.

Med det anförda får utskottet hemställa

att motionen 1971: 179 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 oktober 1971

På socialförsäkringsutskottets vägnar

ERIC CARLSSON

Närvarande: herrar Carlsson i Vikmanshyttan (c), Lundberg (s), Fredriksson (s), Ringaby (m)*, fröken Sandell (s), herrar Magnusson i Nennesholm (c), Karlsson i Ronneby (s), fru Håvik (s), herrar Nordberg (s), Marcusson (s), fröken Bergström (fp), herrar Jonsson i Alingsås (fp)*, Adolfsson (m), Björk i Gävle (c) och Olsson i Stockholm (vpk).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herr Ringaby (m), fröken Bergström (fp) och herr Adolfsson (m) som ansett

dels att det avsnitt av utskottets yttrande som börjar på s. 6 med orden »Enligt socialförsäkringsutskottets» och slutar på s. 7 med orden »fullgöra skatteinbetalningarna» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Enligt socialförsäkringsutskottets mening kan inte de synpunkter som tidigare anförts mot förslag att samordna uppbördstermin och utbetalningstid för folkpension fränkännas betydelse. Det bör därför inte komma i fråga att genom generellt verkande bestämmelser senarelägga tidpunkten för skattelikvid eller tidigarelägga tidpunkten för pensionsutbetalning. Som riksdagen framhöll år 1966 skulle det emellertid innebära vissa fördelar för folkpensionärer med B-skatt om möjligheter skapades för dem att använda den pension som utbetalas under skattemånad till likvid vid samma månads skatteuppbörd. Eftersom pensionsanvisningen som regel tillhandahålles pensionären redan den 13 i månaden skulle en tilläggsbestämmelse av innebörd att sådan anvisning fick utnyttjas vid erläggande av skattelikvid kunna lösa problemet. Ett sådant förfaringsätt skulle inte betyda någon ökad belastning för postverket utan i stället en förenkling, eftersom betalning av skatt och lyftande av pension kunde ske samtidigt. Någon allmän tidigareläggning av pensionsutbetalning eller senareläggning av uppbördsterminen skulle inte erfordras. Då Kungl. Maj:t inte prövat den av riksdagen år 1966 framställda begäran om en på nämnda sätt begränsad revidering av gällande bestämmelser i sin ovan redovisade proposition till 1969 års riksdag, bör riksdagen göra en ny framställning till Kungl. Maj:t om förslag till åtgärder i enlighet med vad utskottet anför.»

dels ock att utskottet bort hemställa

»att riksdagen i anledning av motionen 1971: 179 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om åtgärder syftande till att pensionsanvisning skall få nyttjas vid erläggande av skattelikvid i enlighet med vad utskottet anfört».